

Recerca

Títol:
ANÀLISI DE LA PRODUCCIÓ
CIENTÍFICA EUROPEA EN
DEPENDÈNCIA DE DROGUES
(1976-2000)

Grup de Recerca sobre adiccions:

Xavier Sánchez-Carbonell,
Elena Guardiola i Anna Belles

El consum de drogues i els problemes se'n deriven, en el conjunt de països que componen la Unió Europea (UE), és un fenomen principalment juvenil, de gran impacte social, que genera inversions importants en accions preventives i terapèutiques. En les últimes dècades, s'han dut a terme nombrosos projectes a tots els països de la UE sobre diferents aspectes de les adiccions. Aquestes investigacions s'han desenvolupat sobretot a partir dels anys 70, quan es va tenir consciència de la importància del tema. L'evolució als diferents països, no obstant això, sembla que pot haver estat diferent, tant en la quantitat de projectes realitzats com en les àrees estudiades.

El mitjà habitual de fer conèixer els

resultats de la investigació a la comunitat científica és la publicació dels resultats en revistes científiques. Per les seves característiques, gran part dels resultats de la investigació en dependència de drogues es publica en revistes de psicologia i àrees que hi estan relacionades. Un estudi d'aquestes publicacions permetria obtenir dades de la UE i establir comparacions entre països, detectar les àrees en què es concentren els estudis i les característiques dels autors i de les revistes. L'estudi de la producció científica d'un país en una temàtica determinada a partir de bases de dades de bibliografia internacional és un dels sistemes més utilitzats com a indicador d'aquesta producció científica i de la seva evolució en el temps.

PsycINFO és un departament de l'*American Psychological Association* (APA), dedicat a crear productes que faciliten als investigadors localitzar literatura psicològica. Un dels productes més rellevants és la base de dades electrònica. La base de dades conté gairebé 2 milions de referències de literatura psicològica des de l'any 1800 fins a l'actualitat. Actualment, cobreix 1.928 revistes de 50 països diferents en 24 llengües, si bé més de la meitat dels registres són nord-americans i l'idioma del 85 % de les referències és l'anglès. Les referències contenen tres tipus bàsics d'informació: una citació bibliogràfica, que inclou el títol del document i el dels autors, informació per localitzar l'original i un resum. També disposa d'un teatre i d'un índex alfabètic per a la recerca per paraules clau. Per les seves característiques, PsycINFO és una base de dades molt utilitzada en psicologia.

L'objectiu del nostre treball va ser analitzar la producció científica sobre dependència de drogues (inclosos el tabac i l'alcohol) dels quinze països membres de la UE durant 25 anys. Per això, i com a font de dades, es va utilitzar PsycINFO.

Resultats i discussió

Articles publicats

En els vint-i-cinc anys transcorreguts des del 1976 fins al 2000, es van recuperar 4.825 referències publicades per una institució radicada en un país membre de la UE. El nombre anual d'articles publicats sobre dependència de drogues per la UE va oscil·lar entre 43 (el 1979 i 1981) i 359 (el 2000). El nombre d'articles fou estable fins al

1981 i des de llavors i fins a l'any 2000 s'observa un increment gradual. La UE ha publicat entre el 10,5 % (l'any 1977) i el 21,5 % (l'any 1998) dels articles sobre dependència de drogues indexats a PsycINFO. Quan es van analitzar els percentatges acumulats, els resultats van mostrar que més d'una tercera part (32 %) dels articles es van publicar durant els últims cinc anys (1996-2000). Conseqüentment, aquest estudi mostra que l'interès científic i el nombre de publicacions de la UE en dependència de drogues ha crescut en el transcurs dels vint-i-cinc anys estudiats. L'increment del nombre global de publicacions pot ser degut a l'augment del nombre de revistes indexades a la base de dades, bé perquè es tracti de revistes noves o perquè la base de dades hagi ampliat la seva cobertura. El nombre d'articles sobre dependència de drogues a PsycINFO ha crescut comparativament més que el nombre d'articles indexats a la base de dades.

País i any de publicació

Dels quinze països membres de la UE, el país que va publicar més articles fou la Gran Bretanya (n = 1864; 38,6 %), seguida d'Alemanya (n = 505, 10,5 %), Espanya (n = 501; 10,4 %) i Suècia (n = 445; 9,2 %). No es va recuperar cap referència de Luxemburg.

Llenguatge de publicació

Els articles es van publicar en tretze idiomes. Més de les tres quartes parts dels articles es van publicar en anglès (78,6 %) i, a més, es va observar una tendència creixent en l'ús d'aquesta llengua. L'espanyol fou la segona llengua (6,8 %), seguit del francès (4,5 %), l'alemany (4,3 %), l'holandès (2,7 %) i

l'italià (2,5 %). En el darrer quinquenni (1996-2000), el percentatge d'articles en anglès va arribar al 85,4 %. A més de l'anglès, l'espanyol fou l'únic idioma que va augmentar la seva presència al llarg del període estudiat.

Per als autors de la UE, l'anglès sembla l'idioma més atractiu perquè augmenta les possibilitats de ser llegit per més membres de la comunitat científica. És difícil que un article publicat en finlandès, suec o danès pugui ser llegit per científics d'altres països europeus o d'altres zones del món. Ja s'ha assenyalat en moltes ocasions que l'anglès ha passat a ser, des de fa anys, la llengua internacional de difusió científica. L'altre idioma que ha crescut al llarg de tot el període és el castellà, la qual cosa és un reflex del progrés científic d'Espanya en aquesta àrea i de la inclusió, el 1998, de la revista espanyola *Adicciones*. És possible, això no obstant, que l'impacte dels autors que publiquen en aquest idioma sigui més reduït que el dels que publiquen en anglès.

Revistes

Els 4.825 treballs es van publicar en 521 revistes diferents. El nombre d'articles publicats per cada revista va oscil·lar entre les 200 que van publicar un sol article i les 50 que van publicar-ne 16 o més; el percentatge de revistes que va publicar un sol article fou del 38,4 % i el de revistes que va publicar més de 10 treballs fou del 13,8 %. Les nou revistes que van superar el centenar d'articles sobre dependència de drogues van ser, per ordre alfabètic: *Acta Psychiatrica Scandinavica*, *Addiction*, *Addiction Research*, *Alcohol and Alcoholism*, *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, *British Journal of Addiction*,

British Journal of Psychiatry, *Drug and Alcohol Dependence* i *Substance Use and Misuse*. D'aquestes, set són específiques de l'àrea de la dependència de drogues o alcohol i dues són de psiquiatria.

Les revistes més productives, com era d'esperar després de l'anàlisi de l'idioma de publicació, es publiquen en anglès, encara que s'hi poden trobar també revistes escrites en altres idiomes. Com que l'addicció a les drogues i a l'alcohol és un tema multidisciplinari, la temàtica principal de les revistes en què es publiquen articles d'aquests temes és variada. En aquesta investigació, entre les més productives, predominen les revistes especialitzades en addicció, a continuació hi figuren les revistes de psiquiatria i psicologia i, per últim, les revistes de temàtica general.

Autors

El 32 % dels treballs han estat signats per més d'un autor. L'índex de col·laboració, el 1996-2000, fou de 3,24, més alt que el d'altres revistes específiques de l'àrea, com *Adicciones* (2,7 en el període comprès entre el 1996 i el 2000) i la *Revista Española de Drogodependencias* (2,61 entre el 1990 i el 2000). No ha estat possible calcular el nombre d'autors diferents que han participat en els articles. El recompte ofereix una xifra de 7.961 autors, però una anàlisi detallada va mostrar que el nombre real d'autors era inferior perquè un sol autor podia aparèixer de formes diferents. Aquest problema és tant imputable al fet que les revistes tenen estils diferents d'escriure noms i cognoms com al fet que aquestes diferències són difícils d'unificar en una base de dades de la magnitud de PsycINFO. Els mateixos autors tenen una part de

responsabilitat en canviar constantment les inicials i/o els noms. Independentment del motiu, aquesta inconsistència impedeix analitzar la productivitat dels autors i dificulta la recerca documental d'un autor determinat. Vista la dificultat per a la identificació dels autors que han participat en els articles, es recomana als autors que siguin consistents en l'ús de noms i inicials.